

Sygn. akt I ACa 994/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Kozłowska (spr.)

Sędziowie: SA Hanna Muras

SO del. Beata Byszewska

Protokolant: st. sekr. sąd. Aneta Zembrzuska

po rozpoznaniu w dniu 2 grudnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w P.

przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Usługowemu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej w stosunku do masy upadłości

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 stycznia 2015 r., sygn. akt XVI GC 273/14

- 1. prostuje w zaskarżonym wyroku oczywistą niedokładność w oznaczeniu przedmiotu sprawy poprzez dodanie po wyrazie „bezskuteczności” zwrotu „czynności prawnej”;**
- 2. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach sądowych postępowania apelacyjnego.**

Hanna Muras Beata Kozłowska Beata Byszewska

I ACa 994/15

UZASADNIENIE

Syndyk Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w P. wniósł o ustalenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności polegającej na rozporządzeniu majątkiem spółki Przedsiębiorstwo Budowlane (...), tj. umowy przelewu wierzytelności zawartej w dniu 14 października 2010 r. zawartej pomiędzy Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, jako cedentem, oraz Przedsiębiorstwem Handlowo-Usługowym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., jako cesjonariuszem. Na mocy tej umowy Przedsiębiorstwo Budowlane (...) przeniosło na Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe (...) wierzytelność w kwocie 2 280 725,34 zł przysługującą jej wobec I. P. E. S.L. z siedzibą w P. (Hiszpania) celem zaspokojenia wierzytelności cesjonariusza w

kwocie 1 074 302,47 zł. Oznacza to, że wartość wierzytelności cedenta ponad dwukrotnie przewyższa kwotę długu, dla zaspokojenia którego została przeniesiona, a tym samym należy uznać, że w rażąco stopniu przewyższa wartość świadczenia uzyskanego od cesjonariusza w postaci kompensaty długu. Czynność ta została przy tym dokonana w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...), co nastąpiło 4 października 2011 r. Powyższe okoliczności pozwalają uznać tę czynność za bezskuteczną na podstawie art. 127 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze.

Pozwany Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że umowa cesji z dnia 14 października 2010 r. stanowiła zabezpieczenie bezspornych wierzytelności spółki Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowego (...) wobec Przedsiębiorstwa Budowlanego (...), a zatem nie była ona rozporządzeniem. Nie może znaleźć też zastosowania art. 127 ust. 3 prawa upadłościowego i naprawczego, gdyż umowa została zawarta niemal rok przed ogłoszeniem upadłości, podczas gdy przepis ten odnosi się do czynności dokonanych w terminie dwóch miesięcy przed ogłoszeniem upadłości, a nadto zabezpieczony dług był już wówczas wymagalny. Jednocześnie pozwany podkreślił, że brak jest podstaw do twierdzenia, że cesja została dokonana na warunkach rażąco niekorzystnych dla interesów Przedsiębiorstwa Budowlanego (...). Nie wynika to ani z treści umowy, ani z woli stron. Nie uzasadnia też uznania umowy cesji z dnia 14 października 2010 r. za bezskuteczną brak wymaganej z mocy art. 230 k.s.h. uchwały wspólników. Brak tej zgody nie skutkuje bowiem nieważnością umowy (art. 230 zd. 2 k.s.h.).

Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. **oddalił powództwo;**

II. **zasądził od powoda Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w P. na rzecz pozwanego Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.**

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

Dnia 14 października 2010 r. pomiędzy Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. (cedent) oraz Przedsiębiorstwem Handlowo-Usługowym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (cesjonariusz) zawarta została umowa przelewu wierzytelności przysługującej cedentowi wobec (...)L. z siedzibą w P. w kwocie 1 869 447 zł netto plus VAT wynikającej z umowy zawartej w dniu 12 sierpnia 2010 r. Zgodnie z treścią przedmiotowej umowy cedent przeniósł na cesjonariusza ww. wierzytelności wraz z wszelkimi prawami z nią związanymi jako zabezpieczenie zapłaty przez cedenta na rzecz cesjonariusza kwoty 1 074 302,47 zł brutto wynikającej z umowy nr (...) z dnia 26 sierpnia 2008 r. Jednocześnie strony postanowiły, że w przypadku zapłaty przez (...)L. na rzecz cesjonariusza kwoty, na jaką opiewała przelana wierzytelność, cesjonariusz zwolni niezwłocznie cedenta z jego zobowiązania wynikającego z umowy nr (...).

Dnia 7 października 2011 r. do Sądu Rejonowego w Nowym Sączu wpłynął wniosek Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) w P. o ogłoszenie upadłości tej spółki.

Postanowieniem z 19 grudnia 2011 r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt V GU 23/11 Sąd Rejonowy w Nowym Sączu ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. obejmującą likwidację jego majątku.

Pomimo otrzymania wezwania do zapłaty dotychczas I. E.(...). nie uiściła objętej cesją wierzytelności.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie okoliczności niespornych pomiędzy stronami oraz powołanych powyższej dokumentów, których prawdziwość nie budziła wątpliwości Sądu, jak również nie była kwestionowana przez żadną ze stron w toku procesu. Dokumenty dotyczące istnienia i wymagalności wierzytelności pozwanej nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro istnienie wierzytelności pozwanej w stosunku do upadłego nie była sporna.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne.

W przedmiotowej sprawie Syndyk Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w P. wniósł o ustalenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności upadłego polegającej na przeniesieniu wierzytelności przysługującej upadłemu w stosunku do (...)L. z siedzibą w P. w kwocie 1 869 447 zł netto plus VAT, wskazując, że czynność ta została dokonana w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) przy rażącej niewspółmierności świadczenia uzyskanego przez upadłego (w postaci umorzenia jego długu wobec nabywcy wierzytelności).

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę prawną żądania pozwu stanowi art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia – niezależnie od zasadności twierdzeń powoda na temat istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego – stanowi zatem materialnoprawną przesłankę zasadności powództwa. Niewykazanie istnienia tego interesu skutkuje w konsekwencji oddaleniem powództwa o ustalenie. Przyjmuje się przy tym, że interes prawny w ustaleniu zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. W rezultacie z reguły brak jest interesu prawnego w żądaniu ustalenia, jeżeli powodowi służy dalej idące roszczenie o zasądzenie świadczenia.

W przedmiotowej sprawie w ocenie Sądu Okręgowego powód nie wykazał istnienia interesu prawnego w żądaniu ustalenia bezskuteczności umowy przelewu z dnia 14 października 2010 r. Stosownie do art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej p.u.n.) bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez upadłego przy spełnieniu przesłanek z art. 127 p.u.n. następuje z mocy samego prawa bez potrzeby zaskarżania takiej czynności w drodze powództwa.

W przypadku spełnienia przesłanek z art. 127 p.u.n. umowa przelewu stałaby się bezskuteczna w stosunku do masy upadłości z mocy samego prawa, a tym samym przelana wierzytelność weszłaby w skład masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w P.. Syndyk masy upadłości mógłby zatem dochodzić w takim przypadku zapłaty kwoty 1 869 447 zł netto od (...)L. W przypadku wytoczenia przez syndyka powództwa o zapłatę sąd rozpoznałby wówczas również kwestię bezskuteczności umowy przelewu jako jedną z przesłanek zasadności powództwa o zasądzenie świadczenia. Brak jest zatem potrzeby wytaczania odrębnego powództwa o ustalenie bezskuteczności w oparciu o art. 189 k.p.c. Istnienie po stronie Syndyka dalej idącego roszczenia o zasądzenie świadczenia wyłącza w konsekwencji istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia, a tym samym czyni niezasadnym powództwo o ustalenie. Kwestia bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 127 p.u.n. zostaje bowiem oceniona przy rozpoznawaniu powództwa o zasądzenie świadczenia. Tym samym należało uznać, że powód w niniejszej sprawie nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia na podstawie art. 189 k.p.c. i już z uwagi na ten fakt powództwo należało oddalić.

Z uwagi na brak interesu prawnego w żądaniu ustalenia bezskuteczności umowy przelewu za zbędne Sąd Okręgowy uznał rozważanie zasadności twierdzeń powoda co do zaistnienia przesłanek bezskuteczności tej umowy w stosunku do masy upadłości, o których stanowi art. 127 p.u.n.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód.

Wyrokowi zarzucił:

a) sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału, poprzez przyjęcie w uzasadnieniu wyroku (str. 2 uzasadnienia), iż istnienie wierzytelności pozwanej w stosunku do upadłego nie była sporna w sytuacji, gdy na rozprawie w dniu 29 stycznia 2015 r. pełnomocnik pozwanej podniósł, iż kwestionuje istnienie wierzytelności będącej przedmiotem cesji (k. 139); Zarzut ten jest o tyle niezasadny, iż z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż niesporne jest istnienie wierzytelności pozwanej spółki w stosunku do upadłego, nie było sporne. Powód zatem błędnie odczytuje to stanowisko Sądu Okręgowo jako odnoszące się do istnienia wierzytelności będącej przedmiotem cesji – przedmiotem cesji była natomiast wierzytelność upadłej spółki wobec spółki hiszpańskiej a nie wobec pozwanej,

b) nierozpoznanie istoty sprawy, wyrażające się w nieuzasadnionym przyjęciu, iż powód dochodził ustalenia bezskuteczności umowy cesji, w sytuacji gdy pozew zawiera żądanie stwierdzenia jej bezskuteczności, pozwany w tym zakresie sformułował zarzuty, zaś Sąd Okręgowy oddalił pozew powołując się na niewykazanie po stronie powodowej interesu prawnego z art. 189 k.p.c.;

c) sprzeczność w treści uzasadnienia Sądu Okręgowego, skutkująca naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c., wyrażającą się w przyjęciu, iż powód nie wykazał interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. (wyrok konstytutywny), zaś w dalszej części uzasadnienia w zawarciu stwierdzenia, iż bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez upadłego przy spełnieniu przesłanek z art. 127 Prawa upadłościowego następuje z mocy prawa (wyrok deklaratorywny);

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i stwierdzenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności polegającej na rozporządzeniu majątkiem spółki Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Sp. z o.o. poprzez dokonanie cesji wierzytelności z dnia 14 października 2010 r., ewentualnie o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji powoda.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna, aczkolwiek nie wszystkie zarzuty powoda można uznać za trafne.

Nie jest zasadny zarzut sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału. Powód w uzasadnieniu tego zarzutu wskazał, że do tego uchybienia doszło na skutek przyjęcia w uzasadnieniu wyroku, iż istnienie wierzytelności pozwanej w stosunku do upadłego nie była sporna w sytuacji, gdy na rozprawie w dniu 29 stycznia 2015 r. pełnomocnik pozwanej podniósł, iż kwestionuje istnienie wierzytelności będącej przedmiotem cesji. Zarzut ten jest o tyle niezasadny, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż zdaniem Sądu Okręgowego niesporne jest istnienie wierzytelności pozwanej spółki w stosunku do upadłego. Powód zatem błędnie odczytuje to stanowisko Sądu Okręgowo jako odnoszące się do istnienia wierzytelności będącej przedmiotem cesji. Przedmiotem cesji była bowiem zupełnie inna wierzytelność, tj. wierzytelność Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Spółki z o.o. wobec spółki hiszpańskiej, a nie wobec spółki pozwanej.

Nie ma również racji powód, zarzucając, iż błędnie Sąd Okręgowy przyjął, iż wyrok uwzględniający roszczenie o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej, o której mowa z art. 127 pr. upadłościowego ma charakter deklaratoryjny. Kwestia ta była przedmiotem szeregu wypowiedzi judykatury i wypowiedzi te jednoznacznie potwierdzają trafność stanowiska Sądu Okręgowego. Między innymi w wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r. II CSK 273/11 Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż bezskuteczność czynności upadłego „w stosunku do masy upadłości” oznacza w istocie bezskuteczność w stosunku do wszystkich wierzycieli upadłościowych, skoro masa upadłości nie jest podmiotem prawa (art. 127-128 u.p.n.). Powstaje ona z mocy samego prawa jako skutek ogłoszenia upadłości dłużnika, a więc bez potrzeby jej zaskarżania i ewentualny wyrok sądu stwierdzający tę bezskuteczność ma charakter deklaratorywny. Trafnie zatem Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie zgłoszone przez powoda to w istocie żądanie ustalenia bezskuteczności przelewu wierzytelności, którego podstawą jest art. 189 k.p.c.

Tym niemniej, w ocenie Sądu Apelacyjnego, trafne są te zarzuty apelacji, które kwestionują stanowisko Sądu okręgowego o braku po stronie powoda interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności umowy przelewu wierzytelności zawartej dnia 14 października 2010 r. pomiędzy Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako cedentem oraz Przedsiębiorstwem Handlowo-Usługowym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. jako cesjonariuszem, której przedmiotem była wierzytelność przysługująca cedentowi wobec (...)L. z siedzibą w P..

Interes prawny należy rozumieć szeroko, tzn. w sposób uwzględniający ogólną sytuację prawną powoda, a brak interesu prawnego jako przesłanki powództwa z art. 189 k.p.c. zachodzi jedynie wówczas, gdy powód nie ma żadnej potrzeby ustalania prawa lub stosunku prawnego, gdyż jej sfera prawna nie została naruszona ani zagrożona. Kwestia skuteczności, czy raczej bezskuteczności umowy przelewu wierzytelności, jest niewątpliwie sporna pomiędzy stronami niniejszego sporu. Powód bowiem twierdzi, iż umowa ta jest bezskuteczna z uwagi na spełnienie przesłanek, o których mowa w art. 127 ust. 1 pr. upadłościowego, a pozwany, poza kwestionowaniem twierdzeń powoda o rozporządzającym charakterze tej umowy, twierdzi m.in. że umowa ta nie została zawarta na warunkach rażąco niekorzystnych dla interesów Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P..

Sąd Okręgowy uznał, iż powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia bezskuteczności umowy przelewu wierzytelności w zasadzie z jednego powodu – z uwagi na możliwość wytoczenia przez powoda powództwa o zapłatę. W ocenie Sądu Apelacyjnego to stanowisko Sądu Okręgowego nie jest trafne. Co do zasady zgodzić się należy ze stwierdzeniem, iż brak jest interesu prawnego w żądaniu ustalenia skuteczności czynności prawnej, w sytuacji, gdy powód może wytoczyć powództwo o świadczenie. Tym niemniej, Sąd Okręgowy, wskazując na taką możliwość, nie przeanalizował w niniejszej sprawie w dostatecznym stopniu charakteru możliwego powództwa, z którym może wystąpić powód. Powód, twierdząc, że umowa przelewu wierzytelności jest bezskuteczna, nie ma roszczenia o zapłatę przeciwko pozwanej spółce. Może natomiast skutecznie wystąpić o spełnienie świadczenia przeciwko dłużnikowi, czyli spółce hiszpańskiej. Wyrok wydany w tego typu postępowaniu nie będzie miał mocy wiążącej w sporze z pozwanym. Trzeba bowiem zauważyć, iż z mocy art. 365 § 1 k.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby, przy czym moc wiążąca wyroku oceniana jest od strony podmiotowej i przedmiotowej. Granice podmiotowe wyznaczone są składem uczestników postępowania prawomocnie zakończonego, chyba że ustawa wyraźnie wskazuje na związanie także innych osób (art. 365 § 1 in fine k.p.c.), przykładowo: art. 435, 452, 458 k.p.c. Jeśli nie zachodzi tożsamość podmiotowa, to rozstrzygnięcie określonego zagadnienia prawnego w jednej sprawie nie wyłącza dopuszczalności jego badania i oceny w innej sprawie. Oznacza to, że osoby, które nie były stronami i których nie obejmuje rozszerzona prawomocność materialna wcześniejszego wyroku, nie są pozbawione możliwości realizowania swego prawa we własnej sprawie, także wtedy, gdy łączy się to z kwestionowaniem oceny, wyrażonej w innej sprawie, w zakresie przesłanek orzekania. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia stronie prawa do sądu umożliwiającego właściwą ochronę jej praw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2013 r. I CSK 727/12). Oznacza to, że ocena tego, czy Przedsiębiorstwo Budowlane (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. skutecznie zbyła wierzytelność wobec swego hiszpańskiego dłużnika, jeśli nawet byłaby przedmiotem badania w sprawie o zapłatę, nie wiązałaby pozwanej spółki jako osoby trzeciej. Poza tym zauważyć należy, iż oceny interesu prawnego powoda nie można uzależniać od tego czy w ewentualnym sporze, pozwana spółka hiszpańska podniosłaby zarzut braku legitymacji czynnej z uwagi na zbycie wierzytelności. W tym stanie rzeczy, zdaniem Sądu Apelacyjnego należy przyjąć, iż powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia w oparciu o art. 189 k.p.c. spornej pomiędzy powodem a pozwanym kwestii bezskuteczności przelewu wierzytelności.

Uwzględnienie powództwa z mocy art. 189 k.p.c. wymaga spełnienia dwóch podstawowych przesłanek a mianowicie istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa w zależności od rodzaju żądania udzielenia ochrony prawnej. Interes prawny zachodzi wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (wyrok SA w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 r., III AUa 1518/05)

a przy tym uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy i od tego, czy w drodze innego powództwa strona może uzyskać pełną ochronę (wyrok SN z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02).

Sąd Okręgowy błędnie uznając, iż powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia bezskuteczności umowy przelewu wierzytelności, stwierdził, iż zbędne stało się rozważanie zasadność twierdzeń powoda co do zaistnienia przesłanek bezskuteczności tej umowy w stosunku do masy upadłości, o których stanowi art. 127 p.u.n. W ten sposób nie odniósł się do istoty zgłoszonego żądania, tj. istnienia podstaw do stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej, o których mowa w art. 127 pr. upadłościowego. Trafnie zatem wskazał powód w swej apelacji, iż Sąd Okręgowy uchylił się od rozpoznania istoty sprawy.

Stosownie zaś do art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji zaniecha zbadania materialnej podstawy żądania powoda zgłoszonego w pozwie albo pominie merytoryczne zarzuty pozwanego (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1998 r., sygn. akt I CKN 804/97; z dnia 23 września 1998 r., sygn. akt II CKN 897/97, opubl. OSNC 1999/1/22). Nierozpoznanie istoty sprawy może również przejawiać się w niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1998 r., sygn. akt III CKN 411/97). Sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania czy zostały spełnione przesłanki dla ustalenia bezskuteczności umowy przelewu wierzytelności, na które powołał się powód. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy powinien, w pierwszej kolejności dokonać oceny charakteru przedmiotowej umowy, a to wobec rozbieżności stanowisk stron co do tego czy w istocie przelew wierzytelności był czynnością rozporządzającą, jak twierdzi powód, czy też jedynie czynnością zabezpieczającą, jak twierdzi pozwany. Następnie Sąd Okręgowy winien zbadać czy zostały spełnione przesłanki do uznania umowy przelewu wierzytelności za czynność bezskuteczną w stosunku do masy upadłości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.